

Nr 189.

Av herr **Nilsson, Bror**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till egnahemsverksamheten för budgetåret 1940/41 m. m.

I Kungl. Maj:ts proposition nr 130 till årets riksdag angående anslag till egnahemsverksamheten för budgetåret 1940/41 m. m. förekomma vissa förslag och uttalanden, vilka icke synas stå i god överensstämmelse med det beslut som av fjolårets lagtima riksdag fattades vid egnahemsfrågans lösning.

Främst gäller detta om räntan å beviljade egnahemslån.

Kungl. Maj:t, riksdagen, jordbruksutskottet och egnahemsutredningen voro överens därom att räntan å egnahemslånen borde vara rörlig och anpassas efter rådande ränteläge på sådant sätt att densamma icke må understiga medelräntan för statens upplåning mot obligationer under de tre budgetår, som närmast föregått det varunder lånet beviljats, med tillägg av $\frac{1}{4}$ procent såsom ersättning för statens förvaltningskostnader.

Meningarna voro däremot delade i fråga om den rörliga räntans tillämpning. Kungl. Maj:t föreslog i propositionen en för varje låntagare fastlåst ränta. Rörligheten komme därmed endast att gälla olika årgångar av låntagare, och detta blev riksdagens beslut. Jordbruksutskottet följde egnahemsutredningen och föreslog den rörliga räntans tillämpning på alla låntagarna oavsett den tidpunkt då lånet tagits. Denna fråga föranledde omröstning i första kammaren, varvid Kungl. Maj:ts förslag segrade med en rösts majoritet. Riksdagens önskan därom, att de nya bestämmelserna snarast borde träda i kraft, framgår därav, att den icke biträdde den i propositionen föreslagna utsträckningen av dåvarande provisorium. Bestämmandet av räntan för år 1940 å de äldre egnahemslånen borde däremot kunna anstå till 1940 års riksdag.

Det är vid sådant förhållande ägnat att väcka den största förvåning att Kungl. Maj:t i år synes anse frågan om räntan å egnahemslånen såsom oavgjord och överlämnad till sakkunniga för ny utredning. Dessa sakkunniga, vilka tillkallats för utredning rörande räntan å lån från statens utlåningsfonder, ha i skrivelse den 2 mars 1940 anfört att en tillämpning av de vid 1939 års lagtima riksdag beslutade grunderna för förräntning av egnahemslån skulle, om medelräntan för statens obligationsupplåning under åren 1936/39 lades till grund för räntebereäkningen, leda till att räntan å de egnahemslån, som utlämnades under budgetåret 1940/41, inklusive förvalt-

ningsbidrag, komme att understiga 3¹/₄ procent. Det nyssnämnda beslutets genomförande skulle innebära en ej obetydlig räntesänkning i jämförelse med nu utgående räntesatser, oaktat det allmänna ränteläget för långfristiga lån sedan föregående år undergått en höjning med omkring två procent, varmed man vid beslutets fattande icke kunde räkna. En dylik utveckling förefölle i nuvarande läge knappast motiverad, och den nyssnämnda regeln för ränteberäkningen framstode numera såsom otillfredsställande. De sakkunniga föreslå därför såsom ett provisorium, att räntan å egnahemslånen för budgetåret 1940/41 måtte fastställas att utgå efter samma grunder som hittills eller med 3.6 procent för lån för jordbrukslägenheter och 4 procent för lån för bostadslägenheter. Detta förslag godkänner departementschefen och instämmer därmed i de sakkunnigas underkännande av de regler för ränteberäkningen, som han själv framlade för fjolårets riksdag och som denna enhälligt godkände.

Vad är nu anledningen till de sakkunnigas underkännande av den fastställda regeln för ränteberäkningen? Jo, staten har under de senaste tre åren lånat upp pengar så billigt att den utan förlust skulle kunna tillhandahålla dessa till egnahemslåntagare mot en ränta som är avsevärt lägre än den nu på kapitalmarknaden gällande. Då staten icke gör någon förlust på denna utlåning och då densamma säkerligen komme att i någon mån motverka låneräntans stigande tendens, har man rätt att fråga, varför systemet utan vidare och innan det prövats skall utdömas. Sambandet mellan de långfristiga egnahemslånen mot säkerheter i fast egendom och statens övriga långivning på kort sikt och utan sådan säkerhet kan icke vara särdeles stort. Egnahemslånen fylla också på ett alldeles särskilt sätt ett socialt ändamål, nämligen att förhjälpa människor till ett eget hem. Man torde hava skäl att anse denna sak så betydelsefull, att staten utan tvekan kunde tillhandahålla penningar för samma kostnad som staten själv får vidkännas. Finnes det verkligen någon rimlig anledning för staten att låta fattiga egnahemsbildare betala högre ränta på erhållna lån än den staten själv får vidkännas vid sin upplåning plus en rimlig förvaltningsersättning? Svaret måste bli ett obetingat: nej!

Av mindre vikt, men dock värt beaktande, är det förhållandet, att Kungl. Maj:t i år frånträder sin i fjol intagna och av riksdagen godkända ståndpunkt, att egnahemsdirektören borde placeras i lönegrad A 24. I årets proposition föreslås denne placerad i lönegrad A 23. Det är svårt att förstå, varför fjolårets beslut i detta avseende icke skall stå fast.

På grund av vad sålunda anförts hemställes,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 130 ville besluta,

att 1939 års lagtima riksdags beslut angående sättet för egnahemslåneräntans beräkning skall gälla och

att 1939 års lagtima riksdags beslut om egnahemsdirektörens lönegradsplacering skall stå fast.

Stockholm den 31 mars 1940.

B. A. Nilsson.
